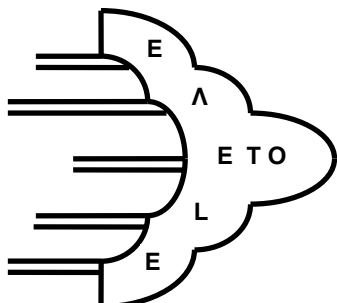

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Επιδαύρου & Αρτέμιδος 6, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Επιδαύρου & Αρτέμιδος 6, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8619521, 210 8042313, 210 6111020

Τηλεομ.: 210 8068299

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://sfr.ee.teiath.gr/Orogramma.htm>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.70 Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2005

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 λεπτά

Η Διακήρυξη των Βρυξελλών για την Ορολογία

Παγκόσμιο προσκλητήριο των «αρμοδίων»

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο φύλλο του «Ο» η 2^η Σύνοδος Κορυφής για την Ορολογία, που πραγματοποιήθηκε στις 26 και 27 Νοεμβρίου 2004 στη Βαρκελώνη της Ισπανίας, άρχισε ουσιαστικά με έναν απολογισμό των δραστηριοτήτων των εθνικών και διεθνών φορέων που έχουν σχέση με την Ορολογία, από το Νοέμβριο 2001 που υπέγραψαν τη «*Διακήρυξη των Βρυξελλών για τη Διεθνή Συνεργασία στην Ορολογία*» και μετά, και περατώθηκε με επανεπιβεβαίωση της κοινής βούλησης των συμμετεχόντων φορέων και οργάνων για συνέχιση και ανάπτυξη της συνεργασίας αλλά και για την περαιτέρω διάδοση του «γράμματος και του πνεύματος» της «*Διακήρυξης*» και σε άλλους φορείς, και σε άλλες χώρες και γλώσσες. Σε τούτο το φύλλο δίνουμε ολόκληρο το κείμενο της «*Διακήρυξης*» στα ελληνικά και αναφέρουμε τις πρόσφατες αποφάσεις της ΕΛΕΤΟ για νέες κατευθύνσεις δράσης.

Το πλήρες κείμενο της Διακήρυξης των Βρυξελλών:

Διακήρυξη των Βρυξελλών για τη Διεθνή Συνεργασία στην Ορολογία¹

Οι αντιπρόσωποι των εθνικών και διεθνών ορολογικών ενώσεων, δικτύων και κέντρων τεκμηρίωσης,

- θεωρώντας ότι η Ορολογία είναι «πανταχού παρούσα» σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες,
- έχοντας επίγνωση ότι η ορολογία είναι κλειδικό μέσο μεταφοράς πληροφορίας στην εξειδικευμένη επικοινωνία, αλλά και ότι παίζει κεντρικό ρόλο στη διατήρηση και προαγωγή της πολιτισμικής και γλωσσικής διαφορετικότητας,
- αναγνωρίζοντας την ανάγκη να συνειδητοποιηθεί από τους ειδικούς και τους λαμβάνοντες αποφάσεις η εξέχουσα αξία της ορολογίας ως εργαλείου επικοινωνίας και μεταφοράς γνώσης,
- υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα για τους ειδικούς της Ορολογίας να ενσωματώσουν στις μεθόδους εργασίας τους τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των χρηστών,
- αναγνωρίζοντας την ανάγκη να συνεργάζονται όλοι οι δραστηριοποιούμενοι και ενδιαφερόμενοι σε παγκόσμια κλίμακα και, ιδιαίτερα, να μοιράζονται με συντονισμένο τρόπο τους ορολογικούς πόρους,

(Συνέχεια στη σελίδα 2)

Το κόψιμο της πίτας της ΕΛΕΤΟ στις 16 Φεβρουαρίου 2005

Το Διοικητικό συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ αποφάσισε κι εφέτος να διοργανώσει **συνεστίαση** και **κοπή της πίτας** της **ΕΛΕΤΟ** για το νέο έτος, στο ζεστό και φιλόξενο χώρο της ταβέρνας **Ο ΤΕΛΗΣ** στην Παλαιά Πεντέλη (Πλατεία Αγ. Τιμοθέου). Η εκδήλωση θα γίνει την **Τετάρτη, 16 Φεβρουαρίου 2005, ώρα 21.00**. Η συμμετοχή είναι **23 € το άτομο**.

Το ΔΣ προσκαλεί τα **μέλη** και τους **φίλους** της ΕΛΕΤΟ να προσέλθουν και να συμμετάσχουν στην «**γαστρονομική ευωχία**», για να γιορτάσουν την αρχή του έτους και **κάποιοι** από αυτούς, αφού ...πάρουν δυνάμεις, να προετοιμαστούν για την ενεργό συμμετοχή – με την παρουσίαση ανακοινώσεων – στη διοργάνωση και την επιτυχή διεξαγωγή του 5^{ου} Συνεδρίου, που θέλουμε να αποτελέσει «**ορολογική ευωχία**» για **όλους**.

Για να κανονιστεί η διάθεση του χώρου ανάλογα με τον αριθμό ατόμων, είναι απαραίτητη η **δήλωση συμμετοχής**:

Τηλέφωνα:

5^ο Συνέδριο

«Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»

13-15 Οκτωβρίου 2005, Λευκωσία, ΚΥΠΡΟΣ

Κρίσιμες ημερομηνίες

5 Μαρτίου 2005: Τελική ημερομηνία παραλαβής περιλήψεων

5 Απριλίου 2005: Τελική ημερομηνία απόφασης της Επιστημονικής Επιτροπής για την κρίση των περιλήψεων

15 Ιουνίου 2005: Τελική ημερομηνία παραλαβής των πλήρων κειμένων των ανακοινώσεων

13-15 Οκτ.2005 Διεξαγωγή του 5^{ου} Συνεδρίου

Για τις λεπτομέρειες βλέπε ιστότοπο του 5^{ου} Συνεδρίου:

<http://sfr.ee.teiath.gr/htmlSELIDES/Technology/Orogramma/5synedr01.htm>

OROGRAMMA No 70, January-February 2005,
ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Epidauro & Artemidos 6, GR-15125 MAROUSI GREECE

¹ Στο κείμενο αυτό τηρούμε τη σύμβαση: «Ορολογία» = «επιστήμη των όρων», ενώ «ορολογία» = «οι όροι» – ή καλύτερα το «Ορολόγιο» – ενός θεματικού πεδίου ή και όλων των θεματικών πεδίων.

– επιθυμώντας να ενισχύσουν τις υποδομές ανάπτυξης και διάδοσης ορολογίας,

καλούν τα κράτη και τις κυβερνήσεις, τα διακρατικά όργανα και τις διεθνείς οργανώσεις, καθώς και τα όργανα που είναι αρμόδια για τις γλωσσικές πολιτικές:

- να υποστηρίξουν τη δημιουργία ορολογικών υποδομών στις μείζονες οικονομικές ομαδοποιήσεις κρατών όπως είναι η Ευρώπη και η μελλοντική FTAA² και να ενισχύσουν τις ήδη υπάρχουσες ορολογικές υποδομές
- να ενθαρρύνουν την καθιέρωση ορολογικών πολιτικών στο πλαίσιο των προγραμμάτων κατάρτισης και πληροφόρησης, κ.ά.
- να προωθήσουν την εισαγωγή μεθόδων συνεργασίας που λαμβάνουν υπόψη τη γνώση που έχει αποκτηθεί από τα ως τώρα επιτεύγματα, πρωτοβουλίες και προγράμματα
- να υιοθετήσουν πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση της βιομηχανίας και των δημόσιων αρχών σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή στην ορολογική εργασία
- να προωθήσουν την καθιέρωση ειδικών προγραμμάτων χρηματοδότησης για την ορολογική εργασία και, ιδιαίτερα, για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό ορολογιών
- να ενθαρρύνουν τους εθνικούς οργανισμούς τυποποίησης να συμμετέχουν ενεργά στα κανονιστικά όργανα (όπως π.χ. στην Τεχνική Επιτροπή 37 «Ορολογία και άλλοι γλωσσικοί πόροι» του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης – ISO), στα όργανα που εναρμονίζουν ορολογικά ζητήματα σε παγκόσμια στάση και εκείνα που ρυθμίζουν το Ίντερνετ ώστε να υπάρχουν σ' αυτό όλα τα ειδικά πολιτισμικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά
- να προωθήσουν πρωτοβουλίες για τη σωστή χρήση της ορολογίας, ιδιαίτερα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και εξειδίκευσης, τόσο της ακαδημαϊκής όσο και της μη ακαδημαϊκής,
- να καταστήσουν υποχρεωτικό το μάθημα της Ορολογίας και της Γλώσσας για ειδικούς σκοπούς σε όλα τα προγράμματα εκπαίδευσης στη Μετάφραση και να ενθαρρύνουν την εισαγωγή του σε όλους τους κλάδους, ιδιαίτερα σε εκείνους που είναι φύσης επιστημονικής ή τεχνικής
- να ενθαρρύνουν το διάλογο μεταξύ χωρών που έχουν ίδια γλώσσα αλλά διαφορετικά γλωσσικά πρότυπα (norms) για να εναρμονίσουν τη δημιουργία νέων λέξεων και την ορολογική τυποποίηση, που λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές ποικιλίες της γλώσσας, με το να εφαρμόζουν τις αρχές της τοπικότητας χωρίς να ξεχνούν την ανάγκη αλληλοκατανόησης
- να ενθαρρύνουν την πολυγλωσσία τόσο ως προς την εκπαίδευση όσο και τη διοικητική και δημόσια χρήση
- να προωθήσουν τη διάδοση και δωρεάν προσβασιμότητα των ορολογιών, και ιδιαίτερα εκείνων που περιέχονται σε επίσημα έγγραφα των κρατών και των διεθνών ιδρυμάτων
- να μελετήσουν τη χρήση και το ρόλο της ορολογίας σήμερα, σε διάφορα είδη στρατηγικών και πολιτικών μέτρων των κρατών και των διεθνών ιδρυμάτων
- με δεδομένο τον αυξανόμενο αριθμό των αναδυόμενων χωρών που προσπαθούν να υλοποιήσουν γλωσσικές πολιτικές, να εξασφαλίσουν την κατάρτιση των ειδικών των χωρών αυτών στις αρχές και μεθόδους της Ορολογίας στο πλαίσιο της διατηρήσιμης (αιεφόρου) ανάπτυξης και να παράσχουν, όσο είναι δυνατό, υποστήριξη στους ειδικούς από αυτές τις χώρες ώστε να μπορέσουν αυτοί να συμμετάσχουν ενεργά στις διεθνείς ορολογικές δραστηριότητες.

Βρυξέλες 23 Νοεμβρίου 2001

Υπογράφοντες φορείς³:

Acaterm	GTW	Rifal
AETER	Hungterm	RITerm
AIT	IITF	Russian Terminology
Ass.I.Term	IM	Association
Bureau de la traduction	Infoterm	Société française de terminologie
Bulterm	ISRDS	Taalunie
Cindoc	Jiamcatt	Termcat
CTB	Korterm	Termigal
Colterm	LTT	Termip
Danterm	NL-Term	Termisti

Deuterm	Nordterm	TermNet
DTT	Office de la	TermRom-Moldova
EAF / AET	langue française	TermRom-Romania
Eafterm	Paraterm	TNC
ELETO ⁴	Polterm	TSK
ELOT	PRO-TLS	Union Latine
ELRA	Radt	Uruterm
Estonian Terminology Association	Realiter	Uzei
		Venterm

Το κείμενο στα αγγλικά υπάρχει στον ιστότοπο:

http://www.eaft-aet.net/sommet/declaration_en.htm

Η ΕΛΕΤΟ ως τώρα βαδίζει σταθερά «στα χνάρια» της Διακήρυξης από πολύ πριν αυτή διατυπωθεί και υπογραφεί: με την ορολογική υποστήριξη ενδιαφερόμενων φορέων ή ατόμων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, με τη διοργάνωση 4 ειδικών Συνεδρίων Ορολογίας – τώρα ετοιμάζει το 5^ο–, με τη διοργάνωση άλλων εκδηλώσεων, με την επί 12 έτη αδιάλειπτη κυκλοφορία του «Ο», με την υποστήριξη ανάλογων εκδηλώσεων άλλων φορέων, με την ενεργό συνεργασία με άλλους σχετικούς φορείς και την εκπόνηση προγραμμάτων όπως ήταν το ΕΠΟΣ⁵, με τη δωρεάν διάθεση της χρήσης Βάσεων Όρων στο Ίντερνετ κτλ. Εκείνο που, δυστυχώς, δεν έχει καταφέρει ακόμα είναι: να «συγκληθούν» οι «αρμόδιοι»...

Τελευταία, τόσο το ΓΕΣΥ όσο και το ΔΣ έχουν πάρει αποφάσεις για δραστηριοποίηση της ΕΛΕΤΟ στην ορολογική κατάρτιση των ενδιαφερομένων και/ή εμπλεκόμενων σε δραστηριότητες σχετικές με την ορολογία στα διάφορα θεματικά πεδία (κατεύθυνση που χάραξε και η πρόσφατη Σύνοδος Κορυφής για την Ορολογία, στην οποία συνέβαλε και η ΕΛΕΤΟ). Σύντομα θα ολοκληρωθεί ένα πρόγραμμα ορολογικής κατάρτισης και θα κληθούν οι ενδιαφερόμενοι να το παρακολουθήσουν.

Και θα γίνει άλλη μια προσπάθεια προς την κατεύθυνση των «αρμοδίων» μήπως αυτή τη φορά υπάρξει ανταπόκριση...

K.B.

Εμβάθυνση στη σημασία των λέξεων (4)

Αιγαιο: Αιγαιο Πέλαγος

Αιγαιο: από το **αιγίς** - **καταιγίς**.

Η λέξη παράγεται από το ρήμα **αΐσσω** = *κινούμαι με ορμή, πηδώ, σηκώνομαι όρθιος*. Από το ίδιο ρήμα παράγεται και η **αΐξ** = *γίδα, κατσίκια*. Αιγαιο, λοιπόν, είναι το πέλαγος το ορμητικό (*Αιγαίον Πέλαγος το φοβερώτατον*, Σουΐδας) με τα *μεγάλα κύματα (αΐγες)*, κατά τη γλωσσολογική ερμηνεία της λέξης, σε αντίθεση με τη γνωστή μυθολογική ερμηνεία της, από το όνομα του πατέρα του Θησέα: **Αιγέως-Αιγέως**.

Αιγίς, όμως, σημαίνει και *δέρμα αιγός* (γιδοτόμαρο), από το οποίο κατά τη μυθολογία, ήταν κατασκευασμένη η ασπίδα του Διός, της Αθηνάς και του Απόλλωνος. Σήμερα, μεταφορικός, η λέξη σημαίνει *προστασία*: *Η εκδήλωση τελεί υπό την αιγίδα του Προέδρου, του Υπουργού, ...*

Αλκυονίδες (ημέρες): Οι 14 περίπου, κάπου μέσα στον Ιανουάριο, καλοκαιρινές σχεδόν ημέρες.

Αλκυών (υποκοριστικό: **αλκυονίς**): είδος μικρού ποικιλόχρωμου θαλασσοπούλιου (φαροπούλιου).

Υπάρχουν διάφορες εκδοχές για την ερμηνεία της προέλευσης της χειμωνιάτικης αυτής σύντομης καλοκαιρίας. Όλες όμως συγκλίνουν στο ότι ... ο Δίας, από οίκτο στην Αλκυόνα που εκείνη την εποχή επωάζει τα αυγά της, που κινδυνεύουν να χαθούν από την κακοκαιρία της εποχής, έστω κι αν ήταν πολύ θυμωμένος τόσο με αυτήν την ίδια όσο και κυρίως με το σύζυγό της τον Κήκυκα, λόγω της υπερβολικής του έπαρσης να αποκαλεί τον εαυτό του «Δία» και τη σύζυγό

² Αμερικανική Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών

³ Η πλήρης μορφή πολλών από τα αρκτικόλεξα και ακρώνυμα των φορέων αυτών δίνεται στο προηγούμενο φύλλο.

⁴ Από την Ελλάδα υπέγραψαν η ΕΛΕΤΟ και ο ΕΛΟΤ

⁵ Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού, που όμως παρά τις έντονες προσπάθειες δεν προωθήθηκε από τους «αρμόδιους» φορείς

του «Ηρα», της χάρισε δύο εβδομάδες καλοκαιρίας μέσα στη βαρυχειμωνιά για να την απαλλάξει από την αγωνία και τον κίνδυνο της απώλειας των παιδιών της.

Z.Ξ-B.

Γλωσσικά παρα-λειπόμενα των Παρα-ολυμπιακών αγώνων

Σε μία από τις πρόσφατες συνεδριάσεις του ΓΕΣΥ συζητήθηκε ο προβληματικός σχηματισμός των όρων *Paralympics* και *Paralympiques* και αποφασίστηκε να γραφτεί κάποιο σχετικό σχόλιο στο Ορόγραμμα. Η παραδοχή/εντύπωση που είχε τροφοδοτήσει τη συζήτηση ήταν η εξής:

Η σωστά σχηματισμένη ελληνική απόδοση για τον αγγλικό όρο *Paralympics* είναι *Παραολυμπιακοί (αγώνες)*, αφού πρόκειται για σύνθετη λέξη *παρα-* (πρόθημα) + *ολυμπιακός*, η οποία, όπως επιβάλλουν οι κανόνες της σύνθεσης, πρέπει να διατηρεί το αρκτικό «ο» του β' συνθετικού *ολυμπιακός*⁶. Συνεπώς, με βάση την ίδια λογική είναι λανθασμένοι ο αγγλικός όρος *Paralympics* και ο γαλλικός *Paralympiques*, στους οποίους παρατηρείται η αυθαίρετη αποκοπή του «ο» κατά τη σύνθεση⁷.

Δεν το κρύβω ότι όταν ανέλαβα τη συγγραφή αυτού του σχολίου, αμφέβαλα για τη σκοπιμότητά του. Ξεκίνησα λοιπόν να το γράφω χωρίς ιδιαίτερο κέφι, γιατί πίστευα ότι «διυλίζουμε τον κώνωπα» σχολιάζοντας και αυτή τη φορά μια συμβατική περίπτωση λάθους. Ανέτρεξα, λοιπόν, σε λεξικά της αγγλικής και της γαλλικής – η λέξη δεν καταγράφεται σε κανένα από τα σύγχρονα ελληνικά λεξικά –, καθώς και σε ελληνικές και ξένες ιστοσελίδες για να αντλήσω περισσότερα στοιχεία. Και «ω του θαύματος!», από τη μικρή αυτή έρευνα προέκυψαν πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με την ετυμολογία, την προέλευση και τη χρήση της λέξης *Paralympics*, που μας αναγκάζουν να επανεξετάσουμε την αρχική μας εκτίμηση ή, καλύτερα, να τη θέσουμε σε νέα βάση.

Σύμφωνα με τα αγγλικά λεξικά *Merriam-Webster's Online Dictionary, 10th Edition* και *Compact Oxford English Dictionary*, η λέξη *Paralympics* δημιουργήθηκε το 1953, είναι, μάλιστα, **σύμμιγμα** (blend) των *paraplegic* + *Olympics*, και όχι **σύνθετη λέξη** (*para* + *olympic*) όπως λανθασμένα θεωρείται από τους περισσότερους⁸. Η γαλλική απόδοση *Paralympiques*, σύμφωνα με το λεξικό *Le Petite Robert de la langue française, ηλεκτρονική έκδοση 2001*, ακολούθησε αναλογικά το σχηματισμό του αγγλικού συμμιγματος.

Η ορθότητα αυτής της ετυμολογικής πληροφορίας επιβεβαιώνεται και από ιστορικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία οι πρόδρομοι των Παρ(α)ολυμπιακών ήταν οι αγώνες για αθλητές με παραπληγία που πραγματοποιήθηκαν στο Aylesbury της Αγγλίας το 1948. Σε εκείνο το αθλητικό γεγονός, που οργανώθηκε για να συμπέσει χρονικά με τους Ολυμπιακούς του Λονδίνου, έλαβαν μέρος βετεράνοι του Β' Παγκοσμίου πολέμου με βαρύ τραυματισμό στη σπονδυλική στήλη.

Με βάση τα παραπάνω λεξικογραφικά και ιστορικά στοιχεία η λέξη *Paralympics* πλάστηκε για να δηλώσει αρχικά τους Ολυμπιακούς αγώνες για αθλητές με παραπληγία, αλλά στη συνέχεια η σημασία της περιέλαβε και άλλες κατηγορίες αναπήρων, όπως ανθρωπίνως με προβλήματα όρασης, ακοής, παραλυσίας κτλ.

Αφού λοιπόν η λέξη **δεν είναι σύνθετη**, άρα και ο σχηματισμός της δεν μπορεί να θεωρηθεί **λανθασμένος** (η αποκοπή του «ο» από το *Olympics* στη διαδικασία της σύμμιξης δεν συνιστά

παραβίαση κάποιου κανόνα). Εύλογα λοιπόν γεννιέται το ερώτημα: Δηλαδή η λέξη *Paralympics* είναι **σωστή**; Η απάντηση όμως **δεν είναι τόσο απλή** για να είναι μονολεκτική.

Όπως φαίνεται, κατά την ονοματοδοσία της έννοιας επιλέχτηκε **σκόπιμα** ο μηχανισμός της **σύμμιξης**, με στόχο τη δημιουργία ενός μονολεκτικού όρου όπου η συμμετοχή του α' συνθετικού – στη συγκεκριμένη περίπτωση του *para* – θα έπρεπε να **προκαλεί** την ανάκληση των λέξεων *paralytic, paralysis, paraplegic, paraplegia* κτλ., και όχι να την **εμποδίζει**. Αποδεικνύεται, έτσι, ότι αυτό που ήταν το επιδιωκόμενο κατά τη δημιουργία του *Paralympics*, δηλαδή η ικανότητά του να ανακαλεί αυτές τις λέξεις, δεν μπορεί να χρησιμοποιείται πια ως επιχείρημα για την απόρριψή του⁹. Αν μάλιστα και κατά τη χρήση του ο όρος πετυχαίνει αυτές τις ανακλήσεις, τότε θα μπορούσε να θεωρηθεί έως και **επιτυχημένος**.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να διατυπωθεί – έστω και με επιφύλαξη – η εξής αδιαστάυρωτη υπόθεση, που επιχειρεί να εξηγήσει ποια εξωγλωσσική αναγκαιότητα μπορεί να οδήγησε στην αποκοπή του «ο» από το «Olympics». Επειδή ο όρος *Paralympics* δημιουργήθηκε το 1953, δηλαδή πριν από την επίσημη καθιέρωση του αθλητικού γεγονότος με τη σημερινή μορφή (που έγινε το 1960), και επειδή ως σήμερα η μόνη αθλητική διοργάνωση, εκτός από τους Ολυμπιακούς, που έχει την άδεια να χρησιμοποιεί το *Olympics* στον τίτλο της είναι οι *Special Olympics* (διαφορετικό αθλητικό γεγονός), είναι λοιπόν πιθανό να συγκαλύφτηκε η ρητή αναφορά στη λέξη *Olympics* στον τίτλο *Paralympics* μέσω της αποκοπής του «ο».

Πάντως, αν η περίπτωση *Paralympics* αποτελεί «προϊόν γλωσσικής τερατογένεσης» (βλ. υποσημ. 1), αυτό σίγουρα δεν οφείλεται στο **λανθασμένο σχηματισμό της**, αλλά στη δημιουργία εντέλει ενός **ανεπιτυχούς (σύμμιγματος) όρου. Ανεπιτυχούς γιατί η επιλογή** μόνο του τμήματος *para* χωρίς κάποιο στοιχείο από τη ρίζα *plegic* του *paraplegic* καθιστά **αδιαφανή** την πρόσβαση στην ετυμολογία της λέξης, **εμποδίζει** την **άμεση** και **αναμφίσημη** σύνδεση της έννοιας και του όρου/ονόματός της, και κάθε άλλο παρά διευκολύνει την επιτυχημένη **κατανόηση** της σημασίας της. Τα «*para-τράγουδα*» που συνόδευσαν την πορεία της τόσο στα αγγλικά όσο και στα ελληνικά οφείλονται επιπλέον στο γεγονός ότι κατά την ονοματοδοσία δε λήφθηκε υπόψη ούτε η πολυσημία του *para-* ως πρόθηματος στα αγγλικά, ούτε βέβαια και η παραγωγικότητα του αντιστοίχου του *para-* στα ελληνικά.

Φαίνεται – όπως επιβεβαιώνεται από τη μικρή σε κλίμακα αλλά αποκαλυπτική σε στοιχεία έρευνα μας σε Άγγλους φυσικούς ομιλητές – ότι οι Άγγλοι, όπως και οι Έλληνες, δεν αντιλαμβάνονται άμεσα την ετυμολογία της λέξης, δεν εξαγουν το σημασιολογικό χαρακτηριστικό **αγώνες για ανάπηρους** μέσω των μορφολογικών στοιχείων της και, πολύ περισσότερο, δε θεωρούν ότι αυτό είναι το ουσιώδες χαρακτηριστικό της σημασίας της. Γνωρίζουν ότι πρόκειται για αγώνες στους οποίους συμμετέχουν αθλητές με κάποια αναπηρία, αλλά δεν οδηγούνται σε αυτό το κομμάτι της σημασίας μέσω του *para-*. Το *para-* δύσκολα προκαλεί την ανάκληση του «paraplegic», ενός δηλαδή ιατρικού όρου, που μάλιστα δεν είναι καθόλου διαδεδομένος στη γενική γλώσσα. Αντίθετα, όπως και στα ελληνικά, το *para-* παραπέμπει τον Άγγλο σε κάτι **παράλληλο** ή **κοντινό** χρονικά, όπως στο «paralel», ή σε κάτι **παρεμφερές** ή **συμπληρωματικό**, όπως στο *paramedic* ή στο *paramilitary*, σημασίες που διατηρεί το πρόθημα *para-* και στα αγγλικά¹⁰.

Πάντως, εκτός από τους ανεπιτυχείς χειρισμούς κατά την ονοματοδοσία, στην παρερμηνεία των συστατικών από τα οποία αποτελείται η λέξη συνέβαλε και μια σειρά άλλων, **εξωγλωσσικών συμπτύξεων**. Τα χαρακτηριστικά που αναγνωρίζουν στη σημασία της λέξης μέσω των σημασιών του *para-* τόσο οι Άγγλοι όσο και οι Έλληνες ομιλητές όχι μόνο **δεν είναι αβάσιμα**, αντίθετα είναι **υπαρκτά**, μόνο που δεν είναι αυτά που θα λέγαμε ουσιώδη, αυτά που συνιστούν δηλαδή τον πυρήνα της σημασίας της. Με άλλα λόγια, οι Παρ(α)ολυμπιακοί αγώνες είναι Ολυμπιακοί αγώνες για αθλητές με αναπηρία, που επιπλέον **συμβαίνει** να:

⁶ Σε επιφυλλίδα του στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 8/8/2004 ο Γ. Μπαμπινιώτης είχε ήδη – πριν από τη συζήτηση στο ΓΕΣΥ – διατυπώσει την άποψή του σχετικά με την ορθή ελληνική απόδοση: «Μια άλλη λέξη των ημερών, προϊόν γλωσσικής τερατογένεσης αυτή, είναι το ξένο *paralympic* και η απόδοσή του από μερικούς – ευτυχώς ελάχιστους – ως *παραλυμπιακός*! Είναι προφανές ότι ο σωστά σχηματισμένος σύνθετος τύπος είναι *παρα-ολυμπιακός* ή καλύτερα, με έκθλιψη τού φωνήεντος, *παρα-ολυμπιακός*».

⁷ Στην ίδια επιφυλλίδα ο Γ. Μπαμπινιώτης σχολιάζει το λανθασμένο σχηματισμό του αγγλικού όρου, γράφοντας: «Οι ξένοι παρασύρθηκαν στο *paralympic* (αντί τού *parolympic*), από άλλα σύνθετά τους ελληνικής προέλευσης (*para-medic, para-meter, para-military, para-normal, para-praxis, para-psychology, para-site, para-phlic* κ.τ.δ.). Αλλά αυτό, το *paralympic*, από γλωσσική άποψη, είναι για μās μάλλον *paranoid*!».

⁸ Αποκαλυπτική απόδειξη της πεποίθησης ότι πρόκειται για σύνθετη λέξη αποτελεί η εμφάνιση σε ελληνικά κείμενα του αγγλικού όρου διορθωμένου σε *Paraolympics* (!)

⁹ Πρβλ. Γ. Μπαμπινιώτης, ΤΟ ΒΗΜΑ, 8/8/2004 : «Το *παραλυμπιακός* καταστρέφει ανεπανόρθωτα το ετυμολογικό ίνδαλμα της λέξης (που είναι *Ολυμπός* και *Ολυμπιακός* με αρκτικό φωνήεν το ο-) και ανακαλεί περισσότερο, μέσω φωνητικών συνειρμών, λέξεις όπως *παρα-λυμένος, παρα-λυτικός, παρα-λυτός, παρα-λογος* και, κατ' επέκταση, *παρα-στρατιωτικός, παρα-οικονομία, παρα-ψυχολογία* κ.ά.».

¹⁰ Μερικοί Έλληνες ομιλητές αποδίδουν στο Παρ(α)ολυμπιακός μέσω του πρόθηματος *para-* και τη σημασία «παρακατιανός», «δεύτερος», «δευτερεύων».

- **πραγματοποιούνται αμέσως μετά** τους Ολυμπιακούς και, μάλιστα, με επίσημη συμφωνία από το 1988, στον ίδιο τόπο και στις ίδιες εγκαταστάσεις – άρα δεν είναι αβάσιμη ή άστοχη η αναγνώριση της παραλληλίας για τα δύο γεγονότα¹¹,
- **να είναι συμπληρωματικοί ή παρεμφερείς** με το μεγάλο αθλητικό γεγονός, αφού πρόκειται για τη δεύτερη σημαντικότερη αθλητική διοργάνωση στον κόσμο μετά τους Ολυμπιακούς, η οποία αφορά μια μεγάλη κατηγορία επαγγελματιών αθλητών, αυτών με κάποια αναπηρία.

Καταλήγοντας, θα ήθελα να τονίσω ότι, αν προκύπτει κάτι ενδιαφέρον από την παραπάνω έρευνα, αυτό δεν είναι κυρίως η αποκάλυψη άλλης μιας περίπτωσης **παρ-ετυμολογίας**. Το ενδιαφέρον είναι ότι με αφορμή την περίπτωση μιας ετυμολογικής παρερμηνείας **επιβεβαιώνονται** τα ακόλουθα:

- πόσο **δύσκολο** και **πολύπλοκο** είναι το έργο της **ονοματοδοσίας**,
- πόσο οι επιλογές στην πρώτη δημιουργία ενός όρου **επηρεάζουν** την πορεία του στην ίδια γλώσσα αλλά και στις άλλες γλώσσες,
- πόσο αναγκαία είναι η συμβολή της **διαγλωσσικής πληροφορίας** και κατά τη δημιουργία νέων όρων αλλά και κατά την απόδοσή τους σε άλλες γλώσσες,
- πόσο **προσεχτικοί** πρέπει να είναι οι γλωσσολόγοι και οι ορολόγοι όταν καλούνται να χειριστούν το ετυμολογικό εύρημα που αποκαλύπτει κάποιο παρετυμολογικό παράπτωμα, ιδιαίτερα όταν το δεύτερο είναι ευρέως διαδεδομένο. Πάντως, σε κάθε αντίστοιχη περίπτωση η ετυμολογία δεν μπορεί να αποτελεί το μοναδικό και αποκλειστικό κριτήριο για τη **«νομοποίηση»** ή την επιβολή **ανεπιτυχών** κατά τα άλλα όρων, επειδή είναι ορθά σχηματισμένοι, ή το αντίστροφο, τον **«εξοβελισμό»** επιτυχημένων ή διαδεδομένων όρων επειδή δεν είναι ορθά σχηματισμένοι.

E.M.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Πόσες «οικολογίες» υπάρχουν;

Η λέξη ή, ακριβέστερα, ο επιστημονικός όρος **«Οικολογία»** είναι ένας νεολογισμός που έγινε του συρμού. Παράλληλα, η έννοιά του χρησιμοποιείται σε μία από τις βασικές σημασίες του όρου που είναι παραγνωρισμένη.

Ο όρος είναι δημιουργημένος βρετανού ελληνομαθούς επιστήμονα και γλωσσολόγου ο οποίος το 1873 δημοσίευσε τη λέξη **Oecology**. Η ορθογραφία ύστερα απλοποιήθηκε σε **Ecology**.

Σημασιολογία:

- α) Ο κλάδος της Βιολογίας που ασχολείται με τις φυσικές σχέσεις μεταξύ οργανισμών και του περιβάλλοντός τους.
- β) Οι φυσικές αρχές συνολικά, π.χ. η οικολογία ενός φυτού ή ενός ζωικού είδους κ.ο.κ.
- γ) **Οικολογία Γεωπολιτική**. Μελέτη της κατανομής ενός πληθυσμού σε συγκεκριμένο χώρο, αναφορικά με τις φυσικές και κοινωνικές αιτίες και τις συνέπειες αυτών.
- δ₁) **Ανθρώπινη Οικολογία**: (Αναπτύχθηκε στις ΗΠΑ: Human Ecology). Κλάδος της Κοινωνιολογίας που μελετά κατά χώρο και χρόνο τις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής οργάνωσής τους.
- δ₂) Το αυτό, με αναφορά στις οργανωτικές και τεχνικές μεθόδους για βελτιώσεις.

Είναι προφανές ότι η Ανθρώπινη Οικολογία, όπως ορίζεται, συνδέεται άμεσα με τη διεύρυνση, τον προβληματισμό και την προσαρμογή για ποσοτική και ποιοτική άνοδο της παραγωγικότητας: μακροοικονομικώς βέβαια.

Δ.Π.

¹¹ Χαρακτηριστικό απόσπασμα από ελληνική ιστοσελίδα όπου επιχειρείται ο ορισμός της λέξης: «*Τι είναι οι Παραολυμπιακοί Αγώνες; Όπως υποδηλώνει και η ίδια η λέξη, οι «Παραολυμπιακοί Αγώνες» είναι «πρά» δηλαδή «πολύ κοντά» στους γνωστούς Ολυμπιακούς Αγώνες και αφορούν τη διοργάνωση κορυφαίων αθλητικών εκδηλώσεων διεθνούς χαρακτήρα με τη συμμετοχή ατόμων με σωματικές ιδιαιτερότητες...*».

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ¹² έλα κι εσύ

Ορολογική κατάρτιση με πολλούς αποδέκτες

Στόχος της ΕΛΕΤΟ για το άμεσο μέλλον

Στις αρχές Νοεμβρίου του 2004 συζητήθηκε στο ΓΕΣΥ ποια θα ήταν η θέση της ΕΛΕΤΟ στην ανοικτή συζήτηση της *Συνόδου Κορυφής για την Ορολογία* (Βαρκελώνη, 26-27/11/04) σχετικά με ένα γενικό και σοβαρό ζήτημα της σημερινής διεθνούς ορολογικής σκηνής: το ζήτημα της έλλειψης επαρκούς συνεννόησης και συνεργασίας ανάμεσα στους *ειδικούς* των διάφορων θεματικών πεδίων (επιστημών, τεχνικών κλάδων, επαγγελματικών τομέων κτλ.) τόσο μεταξύ τους όσο και με τους *ορολόγους*, τους ειδικούς της Ορολογίας (δηλαδή επιστήμονες της γλώσσας, της μετάφρασης, της γλωσσικής τεχνολογίας κ.ά. με εξειδίκευση στην Ορολογία).

Κατά την ομόφωνη γνώμη του ΓΕΣΥ, **κλειδί** για την «ορολογική» προσέγγιση τόσο των *ειδικών* μεταξύ τους (μέσα στα θεματικά πεδία, αλλά και μεταξύ των θεματικών πεδίων), όσο και των *ειδικών* με τους *ορολόγους*, είναι η **κοινή κατάρτιση και «τριβή»**. Εδώ είναι ένας ρόλος που πρέπει και μπορούν να αναλάβουν οι οργανώσεις Ορολογίας όπως η ΕΛΕΤΟ. Από τη μια οι *ειδικοί* να **καταρτιστούν στη γλώσσα και στις αρχές και μεθόδους της Ορολογίας**, ώστε να εμβαθύνουν στις έννοιες του ίδιου του θεματικού πεδίου τους, αλλά και στις πολλές *διαπεδιακές έννοιες* που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Από την άλλη, οι *ορολόγοι* να **εγκύβουν «επί της ουσίας» στην εργασία «ονοματοδοσίας»** των *ειδικών* συμμετέχοντας σε κοινά όργανα (επιτροπές, ομάδες), όπως συμβαίνει με το χαρακτηριστικό ελληνικό παράδειγμα της ΜΟΤΟ.¹³

Την άποψη αυτή μετέφεραν ο Πρόεδρος και η Γραμματέας του ΓΕΣΥ στη Σύνοδο Κορυφής, όπου διαπίστωσαν ότι προς αυτήν την κατεύθυνση ήταν και οι απόψεις των άλλων συνομιλητών-φορέων. Αυτή η κοινή συνιστώσα της παγκόσμιας πορείας της Ορολογίας ενυπάρχει «στο γράμμα και στο πνεύμα» της Διακήρυξης των Βρυξελλών (βλέπε άρθρο πρώτης σελίδας).

Η ΕΛΕΤΟ είναι αποφασισμένη να προχωρήσει προς την κατεύθυνση αυτή, με ένα Πρόγραμμα/Σεμινάριο Ορολογικής Κατάρτισης. **Εποικοδομητικές προτάσεις/απόψεις από τα μέλη της, τους φίλους της, τους αναγνώστες του «Ο» είναι ευπρόσδεκτες. Θα επανέλθουμε.**

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:

B. Α. Φιλόπουλος, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Σύνταξη:

K. Βαλεοντής, K. Ζερίτη, M. Καρδούλη, A. Λάμπρου-Γκόνου, E. Μάντζαρη, Z. Ξενάκη-Βαρλά, Δ. Παναγιωτάκος, B. Α. Φιλόπουλος.

Τηλέφωνα: πρωί: 210-8619521, 210 6118986

βράδυ: 210-8619521, 6974321009

Τηλεομοιότητα: 210-8068299

Ηλ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma0.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι ευανάγνωστα, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη τους, το πλήρες όνομα του οποίου είναι στη διάθεση της Σύνταξης. Η Σύνταξη του «Ο» συνήθως δεν παρεμβαίνει, ούτε σχολιάζει.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του «Ο» με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.

¹² **ΓΕΣΥ**: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

¹³ **ΜΟΤΟ**: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής «Τηλεπικοινωνίες» (TE-T), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στο πλαίσιο επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).